

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizetés
 vagy megfizetésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A parcellázás kérdése.

(K. Ö.) Az az akció, melyet az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a parcellázások érdekében megindított, valami jó dolog lehet, mert ha nem az lenne, azok a lapok, melyek ellenséges indulattal vannak a magyar agrárérdek iránt eltelve, bizonyára nem csapnának oly nagy lármát, mint azt most teszik, megvádolván az O. M. G. E-t a legsötétebb reakcióval és oly földbirtokpolitikával, mely a magyar föld értékének devalvációjára vezet.

Pedig nem lehet tagadni, hogy a magánparcellázások eddigi rendszere csak rosszat szült, jót pedig semmi irányban. Mert mi is volna a parcellázás célja? Az, hogy a földdel nem bíró gazdaember földhöz jusson, oly alakban, hogy elegendő föld álljon rendelkezésére, oly mennyiségben, melyből egy család tisztességesen meg tud élni és oly árban jusson a föld birtokába, mely megrontására nem vezet.

Az eddigi tapasztalatok szerint a parcellázások ezt a célt egy irányban sem szolgálták. A parcellákat vásárlók gyakran oly nagyságu birtokhoz jutottak, melyből nem lehetett megélni és így a parcellázás a földbirtok hivatását teljesíteni

nem tudta. A nagyobb baj azonban onnét származott, hogy a vásárlók oly drágán jutottak a parcellákhoz, hogy csak egy-két évig tudták a részleteket megfizetni. A teher azonban oly nagy volt, hogy egyszerűen megfutottak. A nyereszkeségi spekuláció itt valóságos orgiákat ült. Így az O. M. G. E. jelentése alapján tudomásunk van arról, hogy 52000 holdból álló birtok parcellázásánál a parcellázók 8 millió korona tiszta nyereséget raktak zsebre. Egy másik esetben a parcellázók egy 11.000 holdból álló birtoknál a parcellavásárlóktól 3 millió koronát nyertek.

Sokat irnak arról, hogy mily uton lehetne a külföldi tőkét az országba csalogatni. Ugy látszik, a külföldi tőke nem hajlik semmire, sem ígéretre, sem jó szóra, pusztán a haszonra. A parcellázás nagy anyagi haszonnal jár. Ezt tudja a külföldi tőke is. Azért ezen a téren nem is kell ide csalogatni. Jön az magától is. A legtöbb parcellázás, mely nagy nyereszkeségi spekulációval történt, idegen tőke segítségével jött létre. Most is a Schaumburg-Lippe-féle óriási uradalmat francia tőkével akarják felparcellázni.

A magánparcellázás tehát nem járt haszonnal, sem földbirtokpolitikai, sem szociális szempontból, az O. M. G. E.

ezirányu mozgalmá tehát teljesen indokolt dolog. Ha csak részben is teljesülnek az O. M. G. E. kívánságai, a parcellavásárlók megmenekednek az uzsorásoktól és földjüket oly alakban munkálhatják meg, mely tisztességes megélhetésüket biztosítja. Ugy értesülünk, hogy a földmívelési miniszteriumban is foglalkoznak a parcellázás kérdésével. Csak kívánatos, hogy a miniszterium az O. M. G. E. óhajtásait lényegben teljesítse.

Az O. M. G. E. különösen arra törekszik, hogy a parcellázás hatósági engedelem és felügyelet mellett történhessen. Csak oly birtokot lehessen parcellázás útján alakítani, mely egy család eltartására elegendő. Kivételt tesz természetesen a belsőség, kerti és szőlőterületek. Ahol munkástelepek keletkeznek, megengedhető, hogy egy-két holdas parcellák is alakíttassanak. Fontos intézkedés lenne annak kimondása, hogy a felparcellázott birtok tíz éven belül árverésre nem bocsátható. A parcellázások ügyét országos bizottság intézné.

Ha a a törvényhozás ezeket az irányelveket figyelembe veszi, megszűnik az az anomália, hogy a parcellázásból haszna legyen a földbirtokosnak, a pénzcsoportnak, a közvetítőnek és még egy sereg élelmes parazitának, de kára van egy

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Nagyvárad hitélete és Palotay emléke.

Írta a Katholikus Körben felolvasva: Dús László.

Nagyvárad város törvényhatósága jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a hős lelkű plébánosnak.

1892-ben a nagyváradai lat. szert. káptalan tagjai közé emeltetett, kanonokká lett, a tiszteletbeli kanonoki címet már 1883-ban megkapta.

A nagyváradai latin szertartású káptalanban a nagynevű Nogáll János, az iskola-alapító és Winkler József, a szegények iskolája körébe jutott.

Míg b. e. Nogáll János emlékeztet a legmaradandóbban a Szent Vincze-intézet, Winkler József emlékére a Koldusápoló intézet örökíti, addig Palotay László az elnémult harangokat szólaltatja meg az általa emelt, isteni Megváltónk keresztjével diszített tornyokban, hirdetvén annak az időnek közeledését, amikor a katolikus hitélet újra föllendül azokban a városokban és községekben, ahonnan a szabadvallás gyakorlása címe alatt elűldözte a tordai országgyűlés.

In hoc sicut vinces!

A Gyoparszabadhalom — szentotnyai templomot felépíttette, itt és tótkomlóson iskolát építtet.

A nagyváradai Szent László-menedékház telkén gyönyörű kápolnát építtetett.

A beregnyói-ufalusi róm. kath. templom és iskola telkét ő vásárolta, a templomot és plébániát jórészt ő építtette. Bucsatelpeken templomot építtetett, a szeghalmi templomhoz a torony-

nak, a f. vásárhelyi plébániának felépítését tervezte, amikor hű szolgáját magához vette az Úr, a világ Teremtője, hogy az öröküdvösségben részesítse.

Halála 1908. évi szeptember 26. án éjjeli egy órakor történt.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! — nem soroltam itt fel más, szintén számottevő adományozásait, mert arcképének leleplezésénél inkább arra az eszmére kívántam rá mutatni, mely őt ifju korában a haza, későbbben egyháza, a kath. hitélet, a kultura védelmére vezette.

De nagy alkotásainak legszebbikére, a Katholikus Körre, a katolikus hitélet e tüzhelyére kell rá mutatnom.

Felette nagyon éreztük hiányát, mi katolikusok, olyan helynek, ahol megismerkedés, eszmecsere céljából összejöhetünk, azonban képtelenek voltunk mi magunktól ilyet létrehozni, mert hitbeli társainkat sem ismertük.

Csak egyre mutatok rá. Egy alkalommal mi katolikusok kifejezést akartunk adni főpásztorunk iránti nagy bizalmunknak és törhetlen ragaszkodásunknak és amikor előtte megjelentünk, az előre meghatározott számot más vallásbeli egyénnel egészítettük ki.

De nemcsak ezért volt szükség a Katholikus Körre, hanem azért is, mert ellenségeink támadása szervezve tört a kath. hitélet ellen és mi szervezetlenül, egyenként törekedtünk azt visszautasítani.

Tudjuk és ismerjük isteni Megváltónk amaz igéjét, amelyet Péter apostolhoz intézett:

— Te Péter vagy és én ezen a kőszálon építem fel anyaszentegyházamat, neked adom a mennyország kulcsait és a pokol kapui nem fognak erőt venni rajta.

Ime, már ezzel szervezte isteni Megváltónk ama nagy alkotását, melynek ereje, az apostolok fáradhatatlan munkálkodása mellett, a világ mind a négy részén győzelmesen halad előre.

Szükség volt tehát a katolikusok szervezkedésére, követelte ezt a hitélet, a hithűség, a hitbeli egység, melynek alapköve ama kőszál, amelyet hiába ostromolnak ellenségeink immár két évezred óta.

A mi boldog emlékeztető főpapunk, néhai fővédőnk, Schlauch Lőrinc bíboros és a nagyváradai lat. szert. káptalan támogatása mellett 1895-ben megalakította a Katholikus Kör, amelynek első egyházi elnöke, jótévő patronusa és haláláig buzgó, fáradhatatlan vezetője volt.

Az ő vezetése alatt szerveztük szabad lyceumainkat, az irodalom, a zene, a tudomány, az égi eszmék eme megnyilvánulásait.

Az ő közbenjárására szerzte meg a Katholikus Kör ő szentségétől, X. Pius pápától az engedélyt arra, hogy felujthassa szent László városában ama régi bucsut, mely a híveket Szent László koporsójához vezette volt — isten dicsőségére s a hívek lelki épülésére.

És most, amikor jóságos arcodat látjuk s buzdító szemekkel ránk tekintesz itt fogadjuk biven, hogy nagy eszmédet, melyeket reánk hagytál örökül, nem hagyjuk, nem feledjük el soha, lelkünkbe vessük ama szent ígét, amit hozzánk a mennyből intézel:

In hoc sicut vinces!
 E jebben győzni fogsz!

(Végo.)

sereg kis existenciának, a kiken pedig éppen a parcellázás révén segíteni akarunk és hátrányt szenvednek földbirtok és szociális viszonyaink.

Andrássy Gyula Kossuth leveléről.

Tegnap egyébről sem volt szó a folyosón, mint Kossuth leveléről. A levél hatása alatt a balpárt több tagja elhatározta, hogy visszalépnek a függetlenségi pártba. A folyosón tegnap megkérdezték Andrássy Gyula gróf belügyminisztertől, hogy mi a véleménye Kossuth leveléről. A belügyminiszter kijelentette, hogy már előző napon ismerte a levél tartalmát és tudta is, hogy a mostani eredményt éri el vele Kossuth. A levél a függetlenségi pártban egy időre rendet teremtett. A helyzet azonban ezzel még mindig nincs tisztázva. A helyzet válságos ma is, sőt ma sokkal komolyabb és itt van az idő, hogy megtörténjen a nagy átalakulás. Az átalakulás ma sokkal inkább kívánatos, mint eddig volt, sőt sürgős is és a kormánynak minél előbb rendezni kell a helyzetet.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 9.

Elnök: *Justh Gyula.*

A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után elnök jelenti, hogy Széll Kálmán összeférhetetlenségi ügyében a bizottság március 30-án délután öt órakor fog ülést tartani.

Darányi Ignác földművelésügyi miniszter a telepítésről és az ingatlanok feldarabolásáról szóló törvényjavaslatot terjeszti be és sürgősségére való tekintettel kéri a Házat, hogy adják ki egy harmincegy tagu ad hoc bizottságnak.

Következik a

jövedelmi adóról

szóló javaslat részletes tárgyalása.

A címmel a feljegyzett *Pető Sándor* szónok nincs jelen.

Elnök a vitát bezárja. A címet a Ház elfogadja. (*Wekerle Sándor* miniszterelnök közben a terembe lép és szólni akar.)

Elnök jelenti, hogy a vita be van zárva.

Az első és második szakaszt vita nélkül fogadták el.

A harmadik szakasznál a bejegyzett *Vázsonyi Vilmos* és *Mezőfi Vilmos* szónokok nincsenek itt.

Wekerle Sándor miniszterelnök módosítást ajánl az ötödik szakaszhoz és ezzel fogadja el a Ház.

A kilencedik szakaszhoz *Polónyi Géza* és *Wekerle Sándor* miniszterelnök szólnak.

A Ház változatlanul fogadja el a szakaszt

A tizenegyedik szakasznál

Vázsonyi Vilmos azt javasolja, hogy ne a mérleg, hanem a kereseti adó megállapításánál elfogadott adóalap szolgáljon a jövedelmi adó megállapításának alapjául. Módosítási indítványt nyújt be és ennek elfogadását kéri a Háztól.

Polónyi Géza szól azután a tizenegyedik szakaszhoz. A szakasz megszövegezését nem tartja elég világosnak. Világosabb szövegezését kíván.

Több felszólaló nem lévén, elnök bezárja a vitát és kéri, hogy a szakasz meg nem támadott részét változatlanul fogadja-e el a Ház. A megtámadott résznél a *Vázsonyi Vilmos* által beadott módosítási indítványt a Ház elfogadja.

Következik a tizenkettedik szakasz.

Vázsonyi Vilmos a tizenkettedik szakaszhoz módosítást ajánl és annak az indítványnak elfogadását kéri a Háztól, hogy az üzleteknél és nagyobb üzemeknél a jövedelmi adóalapból vonják le az egyenesadó pótlékát.

Sándor Pál összehasonításokat tesz az osztrák törvényekkel. Kifogásolja a szakaszt és azt mondja, hogy ilyet csak *Wekerle* pénzügyminiszter nyújthat be.

Horváth József: Eljen *Wekerle Sándor* miniszterelnök! (A Ház hosszasan éljenez.)

Sándor Pál: Ő is szívesen megéljenzi *Wekerle*t, mert ő a koalíció összetartója. Módosítási indítványt nyújt be.

Nagy Dezső polemizál *Sándor Pál* beszédével és fejtegeti, hogy a jövedelmi adójavaslat tárgyalása tisztán szakkérdés. Módosítási indítványt akart beterjeszteni ő is, de mert hasonló zsánerű módosítást már *Vázsonyi* tett, ennek elfogadását ajánlja a Háznak.

Éber Antal két módosítást nyújt be. Ezeknek elfogadását kéri. Azt az indítványt, amelyet az előbb felszólaló *Sándor Pál* ajánlott, nem tartja keresztülvihetőnek.

Polónyi Géza ajánlja, hogy csak a jövőre kibocsátandó papírok kamatjövédelmét vegyék megadóztathatóknak, azoknál azonban, amelyeknél az állam kamatmentességet ígért, nem.

Wekerle Sándor miniszterelnök: *Éber Antal* módosításához hozzájárul. Több kérdésben, ahol vagy félreértések történtek, vagy kimagyarázásra van szükség felvilágosítással kíván szolgálni. Az egyik kérdés a pótdadó kérdése. Több képviselő, köztük *Eszterházy Mór* gróf és *Polónyi Géza* több száz percentes községi pótdáról beszéltek. Kijelenti, hogy tévedtek. Mert manapság a községi pótdadó seholsem magasabb 35-40 % nál, s a kormány mindent el fog követni, hogy a jövőben az is mérsékeltesék. (Helyeslés.)

Az értékpapírok kérdésénél nincsenek semmi aggályai. Az adómentes értékpapírok jövedelmi adó alá vetése nem fog sem jogi, sem forgalmi akadályokkal járni. A szakasz változatlan elfogadását kéri. (Helyeslés.)

A tizenkettedik szakasz ötödik pontját szemben *Vázsonyi* módosításával változatlanul fogadja el. *Éber Antal* módosítását a Ház többsége elfogadja, újabb módosítását a Ház szintén elfogadja.

Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után.

Elnök az ülést újból megnyitja.

A tizenharmadik szakaszt a Ház változatlanul fogadja el.

A tizennegyedik szakaszhoz *Mezőfi Vilmos* és *Wekerle Sándor* miniszterelnök hozzászólása után változatlanul fogadtatik el.

A tizenötödik szakaszhoz nincsen felszólaló.

Sümei Vilmos a tizenhatodik szakasznál beszél és módosítást nyújt be.

Mérey Lajos a tizenhatodik szakasz második bekezdéséhez stiláris módosítást ajánl és ennek elfogadását kéri.

Wekerle Sándor miniszterelnöknek *Mérey Lajos* indítványa ellen semmi észrevétele nincsen és a módosításhoz szívesen hozzájárul. *Sümei* módosítását nem teszi magáévá.

A ház a szakaszt *Mérey Lajos* módosításával fogadja el.

A 16. szakasztól a 22. szakaszig változatlanul fogadta el a Ház a javaslatot.

Az ülés 2 órakor véget ért.

A politikai válság.

A függetlenségi párt tegnapi értekezletén lefolyt események csak tisztázták a politikai helyzetet, de nem változtatták azt meg. A helyzet annyiban nyert tisztázást, hogy a párt ismét *Kossuth Ferenc* mellett tömörül. Ez mindenestre eredmény a függetlenségi pártra nézve, de a kormány állása és a politikai helyzet ezzel alig javult, mert most már nyilvánvaló, hogy Ausztria a kartellbankról tudni se akar és így csak az önálló bank felállítása marad hátra, mert a bankbizottság mai ülésében olyan határozatot fogadtak el, mely szerint a közös bank szabadalma semmi áron se hosszabbítatik meg.

Már pedig tudvalevő, hogy a kormány több tagja az önálló bankot a jelenlegi viszonyok között nem akarja. De nem akarja azt a király se. Ilyen körülmények között a kormányban, mely a kartellbank alapján áll, csakhamar differenciák fognak merülni, ami a kabinet lemondására fog vezetni. Szóval a kormány még mindig bukófélben van és a helyzet épp oly bizonytalan, mint azelőtt.

A kijózanodás jelei erősen mutatkoztak a tegnapi konferencián. Még *Justh Gyula* is engedett. *Kossuth* kikötötte, hogy *Ugront*, az ő legjobb hívét, nem szabad bántani. Így is történt. *Justh Gyula* és a párt előkelő tagjai az értekezlet után kijelentették, hogy a *Kossuth* levelében lefektetett guvernementális programmal egyetértenek és a bankkérdésben elfoglalt álláspontját helyeslik. Addig, míg a kartellbank kérdése el nem dől, nem indítanak újabb akciót.

Néhány hétig tehát csend lesz. A kormány nyugodtan tárgyalhatja javaslatát és zavartalanul alkudozhatik az osztrák kormánnyal. Az alkotmánypártban és néppártban nem nagyon biznak abban, hogy a béke sokáig fog tartani. Azt mondják, hogy a függetlenségi párt már sokkal messzebbre ment, semhogy meghátrálhatna. Azután meg a koalíciós pártok egymáshoz való viszonya annyira megromlott, hogy alig lehet remény arra, hogy a koalíció továbbra is együtt maradjon. Már pedig a koalíció felbomlása okvetlenül a mostani kormány bukását vonná maga után. A bankkérdésben beállott válság tehát nincs megoldva, hanem csak el van odázva és néhány hét múlva elemi erővel fog kitörni.

Az egész parlament ma *Kossuth Ferenc* levelének hatása alatt állott. Minden faldalon megegyeznek abban, hogy az nevezetes politikai cselekedet, csak a jelentősége iránytérnek el a vélemények. A hatvanhetesek ujjongva fogadják:

— A fuzió bejelentése — beszélték a folyosón. Egy okos, nyugodt államférfi kritikája a függetlenségi pártról, melynek programját kivihetetlennek s így a párt fenállását céltalannak mondja.

A függetlenségi párton éppen ez okból igen lehangoltak az emberek. A képviselők egy része, akik feljöttek a tegnapi pártértekezletre, ma reggel hazautazott. Akik megjelentek a Házban, valósággal tanácstalanul nézik a situációt. Az valószínű, hogy a bankbizottság holnapi ülésének nem lesz jelentősége a helyzetre, mert akármit határoz is, ezzel nem sietetheti, de nem is akaszthatja meg a válságot.

A városi közgyűlés tárgysorozata.

Holnap, csütörtökön délután tartja rendes havi közgyűlését Nagyvárad város törvényhatósága. A legmelegebb nyáron, a kánikula közepén sem lehetett volna silányabb tárgysorozatot összeállítani, mint a mostani, pedig még soha nem láttunk olyan tárgysorozatot, amelyben 192 ügy legyen felvéve, mint most. Igaz, hogy köztük 160 drb földbérleti szerződés.

Legfontosabb pontja lesz a közgyűlésnek a vízvezetési telepnél javasolt munkák elrendelése, hogy a folyó év nyarán viznélkül ne maradjon a város.

A tárgysorozat különben a következő:

1. A polgármester jelentése az előző havi közigazgatási állapotáról. — 2. Ő cs. és apos-

tolí királyi felségének engedélye a városi árva-házban létesített ágy alapítványok tárgyában. — 3. Jász Nagy-Kun Szolnok vármegye átirata a helyhatósági állatorvosok javadalmazásának szabályozása tárgyában. — 4. A tanács előterjesztése a vízmű kibővítési munkálatai befejezéséig a vízhiány megszüntetése céljából a vízműtelepen szükséges munkálatok engedélyezése tárgyában. — 5. A tanács előterjesztése a vámszemélyzet jutalékát megállapító közgyűlési határozat megváltoztatása iránt. — 6. A tanács az 1908 évi kövezetvám, vásárvám és helypénz bevételeiről szóló számadását beterjeszti. — 7. A tanács előterjesztése a 3 százalékos óvodai pótdadó hátralék elszámolása és a vámszemélyzet 1908 évi jutalékának kiutalása tárgyában. — 8. A tanács előterjesztése a közadós tartozásoknak postai schek-lapok útján leendő befizetése útján engedélyezése iránt. — 9. A tanács előterjesztése az új börtörvény végrehajtásához szükséges személyzet szaporítás folytán előálló költségek mikénti fedezése tárgyában. — 10. A tanács előterjesztése az elhagyott gyermekek segély alapja létesítése iránt. — 11. A tanács előterjesztése a Büdös-árok s a Templom tér csatornázási munkálatainál szükségessé vált többletmunkálatok engedélyezése iránt. — 12. A tanács előterjesztése a magyarországi középiskolai tanárok folyó évben itt Nagyváradon tartandó kongresszusa tárgyában. — 13. A tanács előterjesztése a Kolozsvári és Szőlős-utca sarkán szükséges közút felállításának engedélyezése iránt. — 14. A tanács a Nagyváradon la. szert. Káptalannal a kövezetvám átalányra kötött egységes ajánlatot beterjeszti. — 15. A tanács a közműves, ács és cserepező munkálatokra megtartott árlejtés eredményéről szóló jelentését beterjeszti. — 16. A tanács javaslata Jókai Mór emléké szobra létesítéséhez 300 kor. engedélyezése iránt. — 17—19. Köztérvételei ügyek. — 20. A tanács előterjesztése Dr. Weimann Jenő thb. tag által állami főgimnázium felállításának tárgyában beadott indítványra. — 21. A tanács előterjesztése Dr. Kazay Kálmán thb. tag által a Bémer-téren felállítandó szökőkút tárgyában beadott indítványra. — 22. A tanács előterjesztése Tátray Sándor részére vasöntőde céljaira átengedett ingatlanra bekebelezett visszaháramlási jog törlése iránt. — 23. Rimler Károly polgármester kérelme igazgatói taggá történt megválasztásának tudomás vétele iránt. — 24. Dr. Istvánffy István thb. főjegyző kérvénye igazgatói taggá történt megválasztásának tudomás vétele iránt. — 25. A közigazgatási bizottság féléves jelentését tudomásvétel végett beterjeszti. — 26. A tanács előterjesztése Rácz Sándor által a baromvásártéren birt. ital-mérési helyiség bérletének Szlányi Péterre leendő átruházása tárgyában. — 27. A tanács a Magyar Aszfalt r.-t.-gal a gyalogjárdák készítésére kötött szerződést jóváhagyás végett beterjeszti. — 28. A tanács előterjesztése a földbérletekre vonatkozó szerződések tárgyában. — 29—188. A tanács a földbérletekre megkötött szerződéseket jóváhagyás végett beterjeszti. — 189. A tanács előterjesztése a lakatos mesterek szakosztálya által a cégtáblák alkalmazása tárgyában hozott tanácsai határozat ellen beadott felelőzése. — 190. Horváth János volt vámeleőr felelőzése a nyugdíjának megállapítását elutasító nyugdíj bizottsági határozat ellen. — 191. Danyek István volt városi rendőr özvegyének kérelme halotti negyed kiutalása iránt. — 192. A tanács Bottó Ferenc alapítványáról szóló alapító oklevelét beterjeszti.

Erről a törvényhatósági bizottság t. tagjait tisztelettel azzal értesitem, hogy a tárgysorozatban nevezett ügyiratok a közgyűlést megelőző napon bárki által megtekinthetők.

Nagyvárad város tanácsa, 1909. március hó 6. án.

Bordé Ferenc,
főjegyző.

A balkáni események.

Izvolzky és Aerenthal.

London, március 9. A »Daily Telegr.« pétervári levelezője egy дума képviselő közlései alapján leírja azt az értekezletet, a melyt vasárnap délután a téli palotában Izvolzky a дума pártvezéreivel tartott. Izvolzky részletesen ismerteti a közte és Aerenthal báró között folyó diplomáciai párbaj eseményeit és meggyőzte hallgatóságát arról, hogy a dumához most csak az lehet méltó eljárás, ha az orosz politika vélt hibái előtt mindkét szemét behunyja és a külpolitikai vitát kerüli. Jobb, ha most a dumában ezekről a dolgokról mentől kevesebbet beszélnek.

Izvolzky végül megígérte, hogy körülbelül két hét múlva a dumát a Szerbia érdekében folytatott diplomáciai tárgyalásokról és azokról az ellentétekről, melyek a hatalmak között felmerültek, — részletesen tájékoztatni fogja.

Nenadovics missziója.

London, március 9. A »Times« jelentő Konstantinápolyból: Ama beszélgetés során, melyt Nenadovics konstantinápolyi szerb követ tegnap a nagyvezérrel folytatott, az utóbbi fel-említette, hogy az osztrák-magyar nagykövet erőlesen tiltakozott a szóbanlévő hadiszernek török területen való átszállítása ellen. A Szalonikiben már utban levő készleteket illetőleg nem fognak nehézségeket támasztani, de a további küldeményeket már nem fogják ilyen kedvezményben részesíteni. Ami a dinamitot illeti, az angol és francia bányatársaságok szükségletét rendeltetési helyükre fogják szállítani. Végleges válaszát a nagyvezér szerdára ígérte.

Oroszország terve.

Belgrád, márc. 9. A Voss. Ztg. azt írja, hogy Oroszország újabb sakkhuzást tervez a monarchia ellen a Balkánon, amire Bulgáriát használja fel. Bulgária, mely mióta kikiáltotta függetlenségét, Ausztria-Magyarországtól mindent elért, amit csak elérhetett, már rég, megint elfordult Ausztria-Magyarországtól és egyelőre, ameddig onnan előnyököt várhat, ismét Pétervárnak engedelmessékedik. Onnan arra ösztökélik Bulgáriát, hogy Szerbiával lépjen meg egyezésre. Hogy mit kap ezért Bulgária azt egyelőre nem tudják és csak akkor fog kiderülni, amikor a Bulgária által fizetendő pénzbeli kárpótlásra vonatkozó orosz török egyezséget megkötik. Azokon a pénzbeli előnyökön kívül, melyek Bulgáriát ennél az egyezségnél kecsegtetik, Izvolzky Péter királynak legutóbbi pétervári tartózkodása alkalmával valószínűleg értékes politikai ígéretet is tett. Oroszország ugyanis minden áldozatra kész azért, hogy Bulgáriát Szerbiával, Ausztria-Magyarország ellen irányuló éllel egyesítse.

Sarajevó, márc. 9. A bosnyák-hercegovinai tanács első ülésén határozatot hoznak arról, hogy Bosznia-Hercegovina elválaszthatatlannak jelenti ki magát az osztrák-magyar monarchiától, magának fogadja és alaptörvénynek ismeri el a trónöröklés rendjét szabályozó törvényt.

Megakadályozott lószállítás.

Szabadkáról sürgönyzik, hogy ott azon a címen, hogy Törökországnak vásárolnak lovat, bizottság jelent meg, a melyről azonban azt gyanítják, hogy Szerbia számára vásárol. A hatóság ily irányban nyomoz.

Páris, március 9. Pétervárról jelentik, a szerb kormány tegnap délután elküldte körlevelét a hatalmaknak. Ebben megújítja békés biztosítását és minden területi kárpótlásról való lemondását (?) Továbbá azt mondja, hogy Forgách gróf kereskedelmi szerződésre vonatkozó ajánlatát kedvezően fogadja.

New-York, március 9. A bécsi amerikai nagykövet beadta lemondását, utódját még nem nevezték ki.

Berlin, március 9. Üszkübből jelentik: Tegnap két waggon puska és nyolc waggon hadiszern érkezett ide s azt a vidéki mohamedán lakosság között szétosztották.

London, március 9. A Daily Telegraphnak jelentik Belgrádból, hogy a szerb kormány a bécsi hivatalnak a kereskedelmi szerződés dolgában hozzáintéztett felszólítására azt fogja felelni, hogy csak azt kívánja, hogy a tavaly megkötött szerződés politikai elintézéséről gondoskodjék.

Szép Molnár Zsófia.

Szép Molnár Zsófia biharudvari egyik legszébb asszonya volt, kit Hajdu Edvárd molnár birt. hitestársul. Mint fiatal házaspárnak gyöngy volt az életük, gerle turbékolás a szerelmük. Különösen a férj ragaszkodott különös módon feleségéhez, kit még a szellő fuvástól is óvott.

Amde alig mult el egy esztendő házuk a perpatvar tanyája lett. A szép Zsófia meguntta urát, ki tul kényeztette becázte. Mig azelőtt a malom alján együtt turbékoltak, most hol elment az asszony a szüleihez s több hétig is otthon maradt, hol szidta az urát, akár volt rá oka, akár nem. A szerelmes molnár busulásnak adta magát s az itálnak esett. Ivott bubánatában minden este. Alig volt otthon. Ott mulatott nap mint nap a falu zsidójánál.

S mikor már késő éjjelre fordult az idő tántorogva verődött haza a malomba, hol aztán szerelmesen könyörgött a feleségének, hogy ne bánjon vele olyan durván, ne kerülje. Az asszony akkor is sarkára állt, mire az ittas ember elverte a kőszivű asszonyt.

A dolog oda fejlődött, hogy Molnár Zsófia örökre elhagyta férjét s beperelte tartásdíj-fizetés miatt.

A beretyóújfalusi járásbírószágon tárgyalás elé került a dolog, hol elitelték Hajdut, kötelezve őt a tartásdíj megfizetésére.

Molnár nem védekezhetett, noha vádolhatta volna a hűtlen asszonyt. Tegnapelőtt megperdült a dob Hajdu udvarán, mert nem tudott fizetni. Ez annyira elkészerítette a szerencsétlen embert, hogy rettenetes bosszúra gondolt.

Este revolverrel kezében elment Molnár Zsófiához, ki rokonainál lakott s szép szóval hívogatta.

— »Zsófi te gyere haza.«

— Nem akarok ismerni.

— Ne okoskodj, mert már nem tréfálok.

— Eredj . . .

— Gyere no haza, feledjünk el mindent.

— Már megmondtam, hogy nem akarok ismerni.

— Zsófi megjáród.

— Nem bánom.

Erre elfutotta a szerelmes embert a legvadabb düh és előrántotta a revolverét.

— Jössz, vagy meghalsz mint egy kutya.
A vakmerő asszony bele nevetett a revolver csövébe.

— Nem ijesztesz meg engem!

— Hát halj meg akkor, ordította rettenősen kikelve magából s kétszer rálőtt az asszonyra.

Az első lövés nem talált, míg a másik az asszony gyomrába furódott. Sérülése nem halálos, mert nemes részt nem ért a golyó.

A bosszuálló férjet beszállították tegnap az ügyészségre, hol részletesen kihallgatták s azután a tárgyalásig szabadlábra helyezték.

Német Giza regénye.

Egy kis leány még alig 14 éves, regényről számol be belényesi tudósítónk. A kis leánynak még éneke a szülei és mégis a legnagyobb árvaságban van. A kis leány sorsa jellemző, egyszersmind az amerikai viszonyokra is, ahol a lázas munka háttérbe szorítja a gyermeknevelést is s hajtja az embereket a megélhetés nehéz küzdelmeiben, mint egy hatalmas gépezet mesterségen kormányozott kereken.

Amerika szétépi a szülői szeretet láncait, ledönti a gyermeki szeretetet, a lelki nevelés helyett a harcra, az életért való durva küzdelemre fekteti a fősúlyt. Így szakította el a szerető szülők karjáról Amerika a kis Német Gizát is ezelőtt 13 évvel s azóta magára hagyva idegen emberek könyörületére bízta a gyámoltalan gyermeket.

Az esetről belényesi tudósítónk a következőket telefonálja:

Ezelőtt 13 évvel távoztak el Belényesből Német István és a felesége. Mint fiatal házaspár Budapestre mentek fel és ott tettek kísérletet egy szebb jövő biztosítására. A budapesti élet sehogysem kedvezett a Német-párnak s ők kénytelenek voltak másutt keresni a szerencsét. Belényesből való eltávozásukkor egy két hónapos kis babát a kis Gizát Fazekas Teréznel hagyták azzal az ígérettel, hogy majd érte jönnek s addig is minden hónapban küldenek 20 koronát tartásdíjfejében.

Budapestről Németék Amerikába mentek és ott már több szerencsével jártak. Mindketten dolgoztak s munkájukat jól fizették. Közös keresetükből hat év alatt Pittsburgban egy kétemeletes házat szereztek s jövőjük teljesen biztosítva volt. Addig míg Németéknek a napi élelmükből kellett elvenni a havi 20 korona tartásdíjat, addig Fazekas Teréz pontosan kapta meg a pénzt, mikor azonban sorsuk jobbra fordult a havi tartásdíj elmaradt.

Végre is Fazekas Teréz kijelentette, hogy nem hajlandó tovább is tartani a kis leányt s erről értesítette a belényesi előljáróságot. Az előljáróság a pittsburgi konzul útján kerestetni kezdte Németéket és meg is találta őket.

A megtalált szülőket a konzul kihallgatta s e kihallgatás alatt a szülők úgy nyilatkoztak, mintha nem is az ő gyermekük lenne a kis Giza. Kijelentették, hogy semmi esetre sem akarják, hogy a kis leányt Amerikába hozzák ki, mert ott a gyermeknevelésre nem érne rá s hogy a Gizakorabeli leányok legnagyobb-részt megszöknek szülőiktől és mivel odahaza nem találnak szórakozást, az utcán keresik azt fel, ahonnan a legtöbb esetben lelketlen asszonyok hatalmába kerül s erkölcsileg meghal.

Ez a szinte hihetetlen vallomás csak arra való kétségtelenül, hogy a gyermektől szaba-

duljanak, azonban a hatóság nem fogja a dolgot annyiban hagyni, hanem az árvaszék útján fog gondoskodni a nevelő szülőkről, akik a már harmadik polgárba járó leánykából a társadalomnak hasznos tagot fognak nevelni.

A szülők pedig mégsem fognak kibujni a fizetés kötelezettség alól, mert az árvaszék ki fogja vetni rájuk a havi tartásdíjat.

Németék eljárását Belényesben általános megütközéssel fogadták.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Március 11. Városi közgyűlés d. u. 3 óra.

Márc. 18. A kath. kör. bñjti estéje d. u. 6 órakor a jogakadémián.

Ápr. 1. A kath. kör bñjti estéje d. u. 6 órakor a jogakadémián.

Ápr. 15. A kath. kör hangversenye d. u. 6 órakor a főgymnáziumban.

* **Grünzweig altábornagy Debrecenben.** Grünzweig Arthur altábornagy, kinek parancsnoksága alá tartozik a debreceni 39 ik gyalogezred is, holnap Debrecenbe érkezik és ott szemlét fog tartani a Pawillon laktanyában. Az altábornagyot Cankl Rudolf vezérőrnagy fogja elkísérni.]

* **Meghívták a várost.** A király 6 Felsége védnöksége alatt álló XVI. nemzetközi orvosi kongresszust a folyó évi aug. 29-től szeptember 4-ig Budapesten tartják meg. A kongresszus rendezősege Nagyváradi városát is meghívta.

* **A jövő évi választók névjegyzékének összeállítás.** Nagyváradi város központi választmánya tegnap délután tartott ülésében tette meg a szükséges intézkedéseket a jövő évi választók névjegyzékének összeállítására. Rimler Károly polgármester elnöke alatt Mezey Mihály, dr. Hoványi Géza, Hlatky Endre dr. Várady Zsigmond és dr. Istvánffy István előadó voltak jelen. Megállapították az összeíró küldöttségeket és pedig Olaszira mivel dr. Hoványi Géza, aki évtizedek óta vezette mint elnök az összeírást, elfoglaltsága miatt most nem vehet részt a küldöttségben, dr. Medvigy Gábor elnök, dr. Puskás Lajos és dr. Váradi Ödön tagokból alakították meg az összeíró küldöttséget; — az újravárosi kerületben: Mezey Mihály elnök, Szokoly Tamás és dr. Mihályfy Lajos tagokból; — a várad-váraljai kerületben dr. Tóth Ferenc elnök, Löwenstein Zsigmond és dr. Ágoston Péter tagok teljesítik a jövő évi választók összeírását. A hivatalok főnökeit felhívják, hogy a választói jogosultsággal bíró tisztviselők névjegyzékét záros határidőn belül szolgáltatassák be az összeíró küldöttségeknek.

* **A Péter utca megnyitása.** Már korábban elhatározta Nagyváradi város törvényhatósági bizottsága, hogy a Sztaroveszky- és Lakatos-utcák között levő zugsikátort: Péter-utcát rendezzék és megnyitják. Ennek útját állja a kis sétatér mellett levő Guttman Albert, illetve Guttman Blanka háza, amelyre nézve egyidejűleg megbizta a törvényhatóság a tanácsot, hogy a kisajátítási eljárást kísérelje meg békés uton. A belügyminiszter Guttman Albert felebbezésének elutasítása mellett, a közgyűlés határozatát jóváhagyta.

* **Az érmihályfalva—tasnádi vasut.** Az építendő érmihályfalva—tasnádi vasut költségeinek fedezésére Vasad község 20000 korona hozzájárulási összeget szavazott meg. A község eme határozata tegnap érkezett le a kereskedelmi minisztertől jóváhagyva.

* **Kitüntetett csendőr.** Még emlékezünk az újpesti bankban elkövetett vakmerő rablásra, ahol két feltegyverkezett vakmerő ember fényes nappal kirabolta a bankot s odébb állott. Alig 24 óra múlva azonban már kóterben ült a két rabló. Szekeres István címzetes csendőr-őrőrmester ügyes és gyors intézkedéssel kézrekerítette őket. A kiváló csendőr most a legmagasabb kitüntetésben részesült, amennyiben ő felsége a király a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta részére.

* **Elzárták a Garasoshidat.** Az Ezredévi Emléktéren tudvalevőleg a mostani fagyalohid helyett vashidat épített a város, lehetőleg még ez évben. Az idejéigindulás siettetni az új hid létesítését. A jég ugyanis elvitte a garasoshid nagypiac felőli lábától a jégtörőt, sőt a jég és az ár kikezdte és meggyengítette a hidlábát is. Ezáltal a hidon a közlekedés esetleg veszélyes lehet, miért is a rendőrség a hidon a közlekedést betiltotta s a hidat a forgalomtól elzárta. A város műszaki közgei helyszíni szemlét tartanak, amelyen megállapítják, hogy mennyiben veszélyes a hidon a közlekedés fentartása s elrendelik a hid kijavítását.

* **A hadnagy ur bögréje.** Sokat nevetnek mostanában katonáknál, meg cibil körökben is, ahova az kiszivárgott, azon a mulatságos eseten, amely minap este esett meg egy hadnaggyal. Az esti szürkületben két hadnagy állott a Fő-utca egyik kapujában. Amint ott áldogáltak, egyszerre csak hirtelen felpattan a kapu, kilebben azon egy cselédlány s a kezében tartott bögrét gyorsan belenyomja az egyik markába:

— Nesze fogd meg jól Pista. Van ám hus is a káposztában. Csak a bögrét majd hozd vissza.

Azzal feleletre sem várva oly gyorsan, mint jött, be is sietett. A két hadnagy pedig ott állt még mindig a kapualjában. Egy darabig leököelve a bámullattól, némán állottak ott, de mikor egyszerre a kis bögrére esett a tekintetük, hangos kacagásban törtek ki. Nem szűnt ez még akkor sem, amikor már egy kávéházban mutogatták az ismerősöknek, hogy micsoda ajándékot adott a Kati. A szerencsés hadnagy azonban nem volt rest, kikutatta azt a bizonyos Pista nevezetű bakát, akit jogosan illetett meg a kis bögrében levő hús és káposzta, összeszidta, hogy minek hanyagolja el a szeretőjét és a saját gyomrát és miért nincs a helyén a legfontosabb pillanatban. Aztán hazaküldte a Katinak a bögrét azzal a jóakaratu figyelmeztetéssel, hogy máskor jobban nézze meg, kinek adja a Pista járandóságát, mert még megeshetik, hogy egy finác markába nyomja a kis bögrét s akkor csorba esik a hadseregbeli cselédlányok becsületén.

* **Kinovezések.** A pénzügyminiszter Handl Gyula nagyváradi m. kir. állami végrehajtót a IX. fizetési osztályba sorozott állami végrehajtóvá, Kun Artur nagyváradi állami végrehajtót pedig a X. fizetési osztályba sorozott állami végrehajtóvá neveztettek ki, jelenlegi állomáshelyükön való meghagyás mellett. — A kereskedelmi miniszterhez Buka Györgyöt a nagyváradi állami mértékhitelítő hivatalhoz hivatalozgávvá nevezte ki.

* **Eljegyzés.** Löwy Sándor kereskedő eljegyezte Weisz Gizella kisasszonyt, Weisz Lajos törvényhatósági bizottsági tag nővérét, Budapestről.

* **Halálozás.** Részvétellel értesülünk egy derék matróna özv. Makay Vincéné, szül. Balázs Ágnes haláláról. Elhunytát fiai dr. Makay Pál kir. közjegyző, Makay Béla hadbíró, Makay Sándor szülőszeti vándortanár, továbbá leányai, köztük Makay Gizella, Réz Mihályné s nagyszámu unoka és rokon gyászolják. Férje néhai Makay Vince polg. iskolai tanár alig egy éve halt el s most követte bánatos neje. Temetése március 11-én délután 3 órakor lesz a Körös-utcai gyászszáztól.

* **A nagyváradai ipariskolai ifjúsági önképző egyesülete** vasárnap délután 2 és fél órakor tartja meg március 15-iki ünnepélyét a következő tárgysorozattal:

1. Himnus. Éneklé az ifjúsági énekkar.
2. Megnyitó. Tartja: Lukács Ödön, iparokt. biz. elnök.
3. Ünnepi beszéd. Előadja: Mikussay József ifj. egyesületi elnök.
4. »Nemzeti dal«. Petőfi Sándortól. Szavalja: Bereczky Kálmán.
5. »Szabadságharc«. Uránia előadás. Tartja: Matkó Benjámin.
6. Magyar dalok.
7. »Március 15-ike«. Erdélyi Zoltántól. Szavalja: Tamás János.
8. »Mátyás diák«, szindarab.
9. Berekesztés. Tartja: Szűts Izsó iparisk. igazg.
10. Szózat.

Az ünnepélyre ezután hívja meg az egyesület vezetősége az érdeklődőket. — Belépődíj nem tagoknak: felnőtteknek 20, tanulóknak 10 fillér.

* **Felülízetés.** A magyarországi munkások rokkant és nyugdíj-egyletének 112-dik nagyváradai fiókjá, az özvegyek és árvák külön segélyalapja javára 1909. február 6-án az egy-letti helyiségben zártkörű házas táncestélyt rendezett, mely alkalommal a következő nemes-szívű adakozók fizettek felül: Grócz Béla 20 kor, dr. Lányi József, Glac Antal főispán, dr. Karácsonyi János, Bundala Mihály, Karsch Lollion, Gabriely Lajos, Szokoly Tamás orsz. képviselő 10—10 koronát, Spett Gyula, Imrik S. Zoltán, Nagy György, Bors János és neje 5—5 koronát, dr. Vucskics Gyula, Jeney Géza 4—4 koronát, Szilárdy Ernő, öz. Biró Mihály-né 3—3 koronát, Fekete Sándor, Fodor Gábor, Gerő Armin, öz. Horváth Ferenczné, Korponai Lajos, Mihók János, Markovits Erzsébet, Magyar Sándor, Reich Antal, Tátray Sándor 2—2 koronát, Aggód Sándor, Balogh Károly, Bodnár János, Dorzsi Sándor, Gáll Antal, Lebovits Lajos, Rózsa László, Valcselán Karácsony 1—1 koronát, Laschek János, Sticz János 60—60 fillért, Nyuzó István 40 fillért, Varga Ferenc 20 fillért. Ezen jótékony adományokért ez uton mond köszönetet az egyesület nevében a vezetőség.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Kivándorló.
Csütörtök: Kivándorló.
Péntek: Erdészleány.
Szombat: Kaméliás hölgy.
Vasárnap délután: Gésák, este: Erdészleány.

A kivándorló.

Herczeg Ferenc darabjáról lévén szó, az ember nagy igényekkel megy a színházba; s ezeket az igényeket a Kivándorló legteljesebb mértékben kielégíti. Nem áll ez a darab semmiféle irányzatosságnak sem a szolgálatában. Jó magyar dráma akar lenni, semmi más. És mikor ma már annyira van irodalmunk egy része az irányzatossággal, hogy a tendencia a rágalom fegyvereit is kölcsön kéri antilitterátus köröktől (lásd Tanitónő) s a valótlanokat nyílt piacon reklamirozza (lásd Ártatlanok): akkor egy csak irodalmi becsre törekvő darab úgy is elismerést érdemelne, ha Herczeg Ferenc zsenialitása nem biztosítana eme törekvésnek a legteljesebb sikert.

A kivándorló Herczeg Ferenc legértékesebb alkotásai közé sorolható.

Meséje világos, áttekinthető. Pálfalvy Miklós, a híres szerencsével kártyázó gavallér nagy összeget veszít Hatfaludy herceggel szemben. Hegyi, a zsidó uzsorás megszerzi neki a pénzt, de csak azzal a feltétellel, hogy váltót ad róla, melyre ráhamisítja leendő apósa, a dúsgazdag Mihályi nevét. Alig küldte el Pálfalvy a pénzt a hercegnek, jön Jessi, Hatfaludy kedvese. A leányt a szükség taszította Hatfaludy karjai közé, de Pálfalvyt szerette s most, mikor pár ószinte szót váltanak, Pálfalvyban is megmozdul a szív. Azonban Mihályiek értesültek, ki van látogatásban Pálfalvynál. Szakítanak vele. Ezt megint Hegyi tudja meg, kétségbeesve fut rendőrökért s rohan Pálfalvyhoz. Ott találja már a herceget is. A herceg kész megtéríteni Hegyinek a kárát, de csak oly feltétellel, hogy ez viszont feljelenti Pálfalvyt; a rendőrség a hamisítót elvezeti. Pálfalvy a fegyházban öngyilkosságot akar elkövetni, de egy rabtársa, Kelemen visszatartja, sőt visszaadja az életnek és önmagának is. Teljesen megváltozva lép ki Pálfalvy a börtönből; de megváltozva találja Jessit is, a ki azóta virágüzletet nyitott s abból élt. A komoly élethez szokott rabviselt férfi s a munkában megnevesült bukott nő egymásra találnak s új életet kezdenek egy kis hámban: kivándorolnak a felső tizezerből.

A szerencsésen összeszőtt mese még szerencsésebben van megírva. Valóságos virtuozitás az, a mit Herczeg Ferenc tolla ebben a darabban produkál. A párbeszédnek ragyogó ötletessége, szikrázó szellemessége, majd pedig igaz gyöngédsége és bensősége csak az egyes jellemek rajzában megnyilatkozó alkotó tehetséggel versenyezhet. Ilyen dialogokat írni nálunk csak Herczeg tud; a jellemek pedig bár néhol ellenmondást s a fejlődésben ugrások vannak, biztos kézzel, egyéneknek vannak rajzolva. Valóságos irodalmi élvezetet nyújt Herczeg darabja, olyat, a minőben kevés a részünk.

Egyik másik gondolata megkap igazságával és az emberi szív gyöngéd rajzával. Például a darabba belefoglaló ibolyák minden egyes alkalommal többet festenek a helyzeten ezen ékes szónál. A III. felvonásban pedig tapsokig megindította a közönséget az a gondolat, hogy a fegyházban ülő gyilkos megmenti egy fegyenc társa életét — mert hátha ezt javára írják valahol azért az életért, melyet kioltott?

A címszerepet Tóth Elek játszotta s nehéz feladatát, (mert hiszen csaknem mind a négy felvonáson át folyton a színpadon van) kitérően oldotta meg. Nyugodt, biztos, előkelő volt s a hol kellett, a hevesebb indulatokat is igazsággal ábrázolta. Alapul pedig a mély érzést vette s ezzel biztosította a legközvetlenebb hatást. Vele egy sorban említsük Sik Rezsőt, a kinek Kelemen kovácsa maga volt egy darab tökéletes, igaz élet. Kis szereppel nagyot művelt. Bájjos volt Hevesi Mariska Jessije; ez a szerep illet az ő nyugodtabb temperamentumához s igyekezete igen szép sikert biztosított. *Kassai* az uzsorás szerepében alkotott értékeset, önálló felfogással és lelkiismeretes kidolgozással. Jó volt *Krasznay* hercege és *Gézon* is, mint a herceg satellese. Ellenben *Szarvasi* a Mihályi szerepéből nem tudta kihalászni az egyéni vonásokat (mit tudott volna ebből csinálni Sik!), nyelvbicsaklás is becsuszott s így a hatás teljesen elveszett. Nem sokat lendített *Sárvári* Nusi sem.

Általában azonban elmondhatjuk, hogy az előadás nem volt méltatlan Herczeg darabjához. Kivált a III. felvonásnak volt hatalmas a hatása, ahol Tóth és Sik kitérően tudták egymást kiegészíteni. A II. felvonás hatása sem maradt alatta. E keztőben a rendezés és az összjáték példás.

—r.

Erdészleány. A péntek este a Diósi Nusié, aki az ő hírnévhez jutott kis özikéjével ez este újból megjelenik egyik legszenzációsabb szerepében. Az Erdészleányka kerül színpadra pénteken este, amelyben Diósi Nusi oly trappáns sikert aratott. A bécsi Lustspiel Theatre nagy sikerű slágere, Jarno e bájos, romantikus operettje nálunk is egy csapásra népszerűvé vált és nagy közönség várja már az Erdészleány újabb előadását, melyet még sok forró sikerű est fog követni e látványos operett gyakori színrevonásával.

A kivándorló. A reklam trombitáinak kürtölni sem kellett és Herczegh Ferenc legújabb drámájának bemutatója iránt a legnagyobb érdeklődést mutatta a közönség, ami egészen természetes dolog is. A mai irodalom legelőkelőbbjének színpadi munkája méltán kelthetett érdeklődést és amint nagy sikert aratott e darab Budapesten, úgy Nagyváradon is a legszebb siker jegyében zajlott le e bemutatás. A színház igazgatósága, mely semmi fáradságot és áldozatot nem kimélt, hogy minél impozánsabban állítsa ki e darabot, a zajos siker után ma és holnap is műsoron tartja a darabot, mely még sok és állandó sikerre számíthat.

EGYESÜLETEK.

(**Karácsonyi felolvasása a történelmi társaság közgyűlésén.** Dr. Karácsonyi János prépost-kanonok, az Akadémia rendes tagja, érdekes felolvasást fog tartani f. hó 18-án Budapesten a Magyar történelmi társulat közgyűlésén. Mint a történettudomány olvasói ismerik, Karácsonyi volt az első, aki kétség-telenné tette, a Szent István Oklevelei c. könyvében kimutatta, hogy a híres Sylveszter bulla koholmány. Továbbá kutatásai alapján azt is kisütötte, hogy *ki hamisította* e bullát. Erről az érdekes kérdéstről fog szólni felolvasása, mely elé érhető kíváncsisággal néznek a történettudomány művelői körében.

Igazságszolgáltatás.

§ **Kisházi földpanama.** Borha Györgyné Kisházán elégszép terjedelmű birtokocskának volt a tulajdonosa, Borha Györgyné szül. *Lazurán* Eva név alatt volt bejegyezve a telek-könyvbe. Jora Flora és Zsurkán Eva Borha Györgyné rokonai már régi idő óta szerették volna megszerezni rokonuk birtokát s mindent elkövettek, hogy kiterjék belőle tulajdonosát. De ez sehogyse sikerült. Végre vakmerő csalásra szánták el magukat. Feljelentették rokonukat holmi tartozás vissza nem fizetése miatt s így a birtok árverésre került. Az egyedül álló asszony nem értve a törvényhez kénytelen volt nézni, hogy mint turják ki féltett vagyonából álnok rokonai. Az árverés után Jora Florára és Zsurkán Evára iratot át a föld. Ezt már nem tudta túrni az asszony s beperelte a csalókat. A tegnapi megkezdett tárgyalásra 30 tanu jelent meg s szinte sürkéllett a törvényszék folyosója a sok szumántól. *Korn* Lajos elnök vezetésével tegnap délelőtt már megkezdődtek a tanuvallomások mi nagyon nehezen megy, mert minden egyes tanunál tolmácsot kellett igénybe venni. A tegnapi nap folyamán semmi érdekesebb tanuvallomás sem volt. A tárgyalás folyik s valószínűleg két napig is eltart. *Védők* *Fráter* Pál és *Poynár* Széver.

§ **Hamis eskü.** Vigyikán Demeter eschilakos 1907 évben aláírt egy váltót s mikor megóvatották, egyszerűen letagadta. Polgári bíróság elé került a dolog, hol Vigyikán megesküdött, hogy ő sohase látta az említett váltót. Így azután a törvényszék elé került a dolog, hol a tegnapi tárgyaláson lerántották a lepet a váltómanipulánsról. Kiderült, hogy tényleg ő írta alá a váltót, mit az írásszakértők is bizonyítottak. A kir. törvényszék 4 havi fogsázbüntetésre ítélte a hamis eskűvőt.

TÁVIRATOK.

Kossuth Ferenc állapota.

Budapest, március 9. Kossuth Ferenc keresk. miniszter állapotában változás nem állott be. A beteg miniszter az éjszakát aránylag nyugodtan töltötte el. Ma délelőtt meglátogatta kezelő orvosa, dr. Müller Kálmán főrendiházi tag és délben látogatást tett nála Josipovich Géza horvát miniszter.

Ijesztő kivándorlás.

Beregszász, március 9. Ez év folyamán 1289 utlevelet kértek Bereg megyében. Bereg megye alispánja, Gulácsy István, tekintettel a nagymérvű kivándorlásra, figyelmeztette a gazdákat, hogy már most szerződtesse nek aratásra munkásokat, mert féő, hogy nagy munkásihiány lesz.

KÖZGAZDASÁG.

Hernyót irtani!

Hirdetmény. A m. kir. földmivelésügyi miniszter urnál legutóbb 24000—V. 1—3. 1909. szám alatt kiadott körrendelete értelmében felhívom a ház, kert, illetve szőlőtulajdonosokat, hogy kerteik, illetve szőlőkben található gyümölcsfákról a hernyófészkek, lepketojások, vértetűk és darázstészkek tavaszi irtását azonnal kezdjék meg és úgy folytassák a munkákat hogy f. évi április 5-ig befejezhető legyen.

Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy közegeimmel a legszigorubb ellenőrzést fogom gyakoroltatni s mindazon helyeken, hol fent említett kártékony rovarok irtása elmulasztott az irtási munkákat a tulajdonos költségére hatósági uton fog eszközölni, azonfelül illető kert vagy szőlőtulajdonos 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel is fog sújtani. Nagyvárad, 1909. március 6 án. Gerő s. k. főkapitány.

A gabonatózsde határidői.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, márc. 9

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. — — —	— — —	10.38
Rozs okt. — — —	— — —	8.96
Zab májusra — — —	— — —	—
Zab okt. — — —	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908. — — —	— — —	6.85
Tengeri jul. — — —	— — —	6.69

Értéktőzsde.

— Délután 4 órákor. —

Budapest, márc. 9

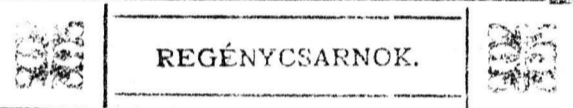
Osztrák hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—

Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Eözuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

Hivatalos árfolyamok

budapesti áru- és értéktőzsde 1909. márc. 9

Magyar arany járadék 4 százalék	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 százalék	— —	93.25
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	— —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön	— —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	— —	94.50
Osztrák járadék papírban	— —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás arany	— —	23.51
20 frankos (Napoleonder)	— —	19.02
Német birodalmi márka	— —	117.96

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: **Faragó Béla.**

(Folytatás.) 6

Stanci néni lesütötte szemeit és valamit keresett a földön . . .

— Mit kereshet a tekintetes bajuszos asszony? — kérde a rektorné férjétől, a kivel a jelenetet a kerítés hasadékaán leste.

— Keresi a bajuszát, a mit elvesztett, felelt a rektor, de meg is bánta a mondását, mert egy duránci szilva a Parázsék kertjéből úgy pottyant az orrára, hogy kibugyant az orra vére . . .

Móni bácsinak pedig — látva a nagy sikert — kinyitlak a szemei és elhatározta, hogy nem fog ezután kovász nélkül élni.

Az asszony köpönyeget fordított, a hízlekedésre adta magát s megsimogatta férje homlokát, mondván: — Éppen olyan tréfás, mint vőlegény korában . . . s ezzel kitálalta a vasorát.

Igy végződött Ünnepegy Parázs Emánuel egy napi uralma . . .

II. FEJEZET.

Mind a vizig szárazon.

Móni bácsi a legszebb álmát álmodta, nemcsak a királyiának násznagykodott, ennél szebb kép ringatta jó kényelmes fekhelyén.

Ő viselte a felesége főköntyjét, jó kedvében nyelvet cserélt vele, hajnal felé pláne az álom annyira szeszélyeskedett, hogy ő volt az asszony, ő parancsolt, a felesége meg udvarolt neki és az ő rokonainak csinált végrendeletet.

Felocsudva álmából, el is határozta magában, hogy még életében mind ide fogadja Tolnából, Baranyából a felesége rokonait, már most kitagadta volna, ha nincsen zsebében az Ilona-napi köszöntő, melyet állítólagosan Cso-

konay irt kedves Lilájának, a hogy a rektor állítja, Gábor napra . . .

Tetszett maga magának a felesége szerepében, még a szoknyát is fel lehetett volna vele huzatni, de azért csak a maga ruhájába bujt bele, a mi mindég olyan fajtájú volt, hogy akár lakzi, akár keresztelő. akár temetés, mindig kéznél találta, skatulyából is bajosan huzták volna szebben ki a rendeletre született násznagyot vagy funerárt . . .

— Asszony, ma nem kávézunk . . .

— Mit parancsolsz reggelire kedves jó férjem?

— Valami nagyon jót.

— Jó lesz egy kis piritott kenyér luszirral?

— Jeles.

— Szilvórium, törköly, barack-pálinka, melegített bor?

— A husz esztendő szilvóriumából adjál, a mit a temetésemre tettel félre.

— Ne hívjam át a rektort, . . . hogy mindjárt reggel elkezdjétek tartlizni, vagy én is leüljek preferáncozni?

— Jó lesz! — rendelkezett Móni bácsi olyan patent orrhangon, mintha a mézeskalácsosoknak lett volna mindig atyamestere, kik a legmórikásabb emberek örökemlékeztől fogva.

Stanci néni nem került-fordult, hanem páva lépésekkel lebegett a konyhába s oda kinn a lehető magas hangon érekelte:

Szomoruan hallott szólni

A várból egy harangot,

Az őszi szél el elkapta a hangot

— Teremtucscse kicserélték ezt az asszonyt, morfondirozott Emánuel ur s a tükör ele állva megkiértette a sarkával meghosszabbítani természetét. Már ezután mindég így lesz, mormogta foghegyről s két kezét csipőjére téve, a tolnai lakodalmas ártájára verte össze ünnepeyekhez szokott bokáit.

— Lesz reggeli, nem lesz reggeli, lesz rektor, nem lesz rektor, berzenkedett Ünnepegy Parázs.

— Lesz, lesz kedves galambocskám, hanem gyere csak előbb, hadd fészüljelek meg, a nyakkendőd sem áll jól, ülj le tubicám, megkötöm szépen bóbítára, jer jer kedves apró madaram, egyetlen fürjecském . . .

— Egy, kettő, kerülök fordulok, meglegyen. Julcsa te!

— Tessék parancsolni tekintetes asszony.

— Nem a tekintetes asszony szólt, hanem az ur . . . igazította nyomra Stanci néni.

— Most én vagyok a tekintetes asszony én parancsolok.

Sem a szolgáló, sem Móni bácsi nem tudtak hozzá szokni, hogy itt más beszél. Móni bácsi szeretet dévajkodni új szerepében, de mindig azt hitte, hogy valakinek a kölcsönként bátorsága költözött bele és az csinál hasbeszélési művészetet. Ha szólt, egyre csuklani akart.

Jul . . . csa te! hal . . . lod-e?

— Hallom, igen is.

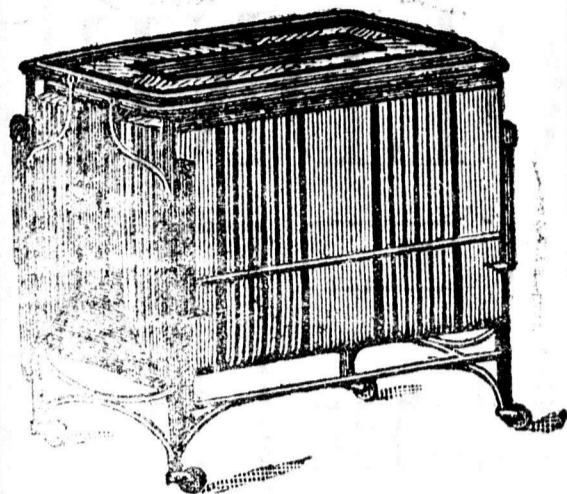
— Elmegy a rektor urért, azután benézel postáta, mer levelet várok az a—a—atyámfiá . . . tól, nem kell ezután az asszony rokona, mondd meg ezt a plébánosnak meg a jegyzőnek is. Rendelj ötven parádi vizet, száz kuba szivart, két pakli uj kártyát. Kerülök-fordulok, itt légy, ezután a híreket is én hallgatom ki.

— Igazad van, édes jó uram, minek unatkozna, szent az itéleted, jobbak a te atyádfiai az enyémekeknél, a magam részét is azoknak adom, a többit is a mit ezután keresek, ha meg a lutrin nyerek is, vagy kincset találok. Pedig megjövendölte a cigányasszony, hogy vagy te vagy én kincset találunk.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőség tisztelettel

Dr. VUOSKICS GYULA.

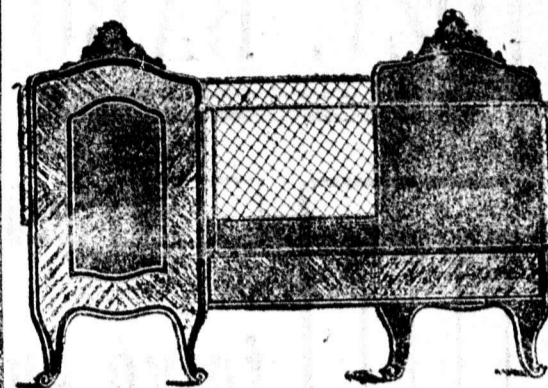

VASBUTOROK.

U. m. **FESTETT** vas **ÁGYAK**,
réz diszítéssel és a nélkül, összecsu-
kható **SZEKRÉNY** ágyak kivehető
madracczal, **GYERMEK** ágyak,
vas éjjeli szekrények, vas mosdó álvá-
nyok és **RUHA fogasok** szép és jó
kivitelben kaphatók

Tarsoly és Risztó

vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-út Óváry-palota.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.
Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.
Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

(Betét kamatadót az intézet fizeti.)

„Unicum Drill“ vetőgépek
„Bächer“-féle acélekék
igen olcsó árban és előnyös feltételek mellett
kaphatók
ANDRÉNYI KÁROLY és FIA cégnél Nagyváradon.

Tölgyhaszonfa eladás.

A nagyváradai lat. szert. Főt. Káptalan folyó évi vágásaiban kitermelt tölgytörzsek, ugymint a bihar-sályi-i vágásban 1499 szál, a kisjenői vágásban 369 szál s az alpári vágásban 2300 szál, — zárt írásbeli ajánlatok útján eladatnak. A megajánlandó vételárnak legalább is 10 százalékát tevő készpénzzel, vagy takarékbetéti könyvvel, mint bánatpénzzel, s az eladási feltételeknek egy példányával felszerelt, kellően lepecsételt, zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb a folyó évi március hó 28-ig Papp Imre uradalmi főtiszt-hoz beadandók. Az eladási feltételek alólirottnál megtekinthetők, illetve kívánatra megküldetnek.

Kelt Nagyváradon Sal Ferenc-
utca 4. szám 1909. évi március
hó 9-én

TÖRÖK LÁSZLÓ, s. k.
káptalani erdőmester.

— Utánnnyomás nem díjazatik. —

Belépési felhívás a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében alakult **Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet** minden év január és július elsején egy-egy három évig tartó új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzletrész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülendő haszonnal együtt fog az üzletrészeseknek visszafizeltetni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani s a tagok hitelgényeit kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellet, hogy a **takarékosság ügyét szolgálja** tagjainak betéteik négyötödrésze erejéig kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a heli befizetéseiket befizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételidij üzletrészenként 10 fillér s az első betét befizetésekor mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait,

valamint mindazokat, kik szövetkezetünk tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takarékos és Hitelszövetkezet Igazgatósága.

Házat vennék!

Jól jövedelmezőt 50—60 ezer koronáig.

Ügy-adóméentes előnyben részesül. Ügy-

nökök kizárva. Czim: **V. A. 100 a**

:: :: kiadóhivatalba. :: ::

Alapított 1890.

C. P. a legelőkelőbb mellfűző gyár Párisban. Egyedül képviselője Magyarországon

Rosenzweig Rósa

Nagyvárad, — Telefon 632. — Rákóczi-ut 3

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 4.50 kor.** 100 gyertyásé **7 kor. 50 fill.**

10 db. egyidejű vételnél **10%** eng.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát **5** százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák, ugyancsak **5** százalékkal **kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** →
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

ÖZV. BÁRÓ VAY ARNOLDNÉ

szül. MIKES grófnő zongoraművésznő

folyó évi április hó második felében

tartja meg egyetlen

hangversenyét!

Jegyek előjegyezhetők: Sebő Imre könyv- és papirkereskedésében.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
leveleborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Videki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, írlapok,
báti meghívók,
táborrendek, etlapok,
szepítványok,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.